

1, 2, 2, 1

市油研四油市

ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ੧੬ ਮਾਰਚ ੧੯੬੬

మల్లాది, పేజుశ్రీ, మలయశ్రీ, గిట్ల జనార్థనరెడ్డి, బోయినపల్లి

“అక్షర; రవి; కవి” - జాగిరి శ్రీనివాస్ గౌడ్

- సాదినేని రవిందర్

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

మల్లాది, పేజుశ్రీ, మలయశ్రీ, గిట్ల జనార్థనరెడ్డి, బోయినపల్లి

నూనూగు మీసాలనూర్పు యవ్వనమందు ‘మరుత్తరాట్’
చరిత్ర రాపిరినన్నాడు శ్రీ నాడుడు. ఇంపై యేండ్ల వయస్సు
లోనే నవ్వనిపువ్వు కవితా సంకలాన్ని వెలయించినారు.
పి. నారాయణరెడ్డి, అక్షరాణు బుల్లెట్టుగా జనంలోకి విసిరి
వారిలో జాగృతిని కల్గించినారు ఆలిశెట్టి ప్రభాకర్....యువకవి
అతిపేద కుటుంబానికి చెందిన జాగిరి శ్రీనివాస్ గౌడ్ కవితా
వ్యవసాయంచేస్తూ జనం బాధలను గావళగా తన జీవిత బాధ
లను వెతలుగా ఈ కుటిల సమాజాన్ని మార్చాలన్న తపనతో
కలం వట్టినారు. పిన్నవయస్సే అయినా కరీంనగర్ లో ఏ
పాహితీ సమావేశంలోనైనా దర్శనమిచ్చి తన కవిత్వాన్ని
చదివి పలువురి ప్రశంసలను పొందుతున్నారు ‘క్రాంతిపూలు’
కవితాసంకలనమును వెలయించినారు. ఇది 1992లో ప్రథమ
ముద్రణ పొందినది జన్మవిచ్చిన తర్లిదండ్రులైన శంకరమ్మ,
నారాయణగార్లకు అంకితమిచ్చి తన ఋణమును తీర్చుకున్నారు.
20 వై ఏండ్ల వయస్సులోనే కవితాసంకలనమును వెలయించి
పి. నా. రె. బాటలో ప్రయాణాన్ని సాగిస్తున్నారు. కరీంనగ
ర్ లో “చాచా నెహ్రూ బాలానంద సంఘం”ను స్థాపించి తను
బాలదైనా” చిన్నారి బాలలలో చైతన్యమును రిగిలించడానికి
అనేక కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నారు ఉత్తమ విద్యార్థుల
అభినందనలు, బాలకార్మికులపై చర్చాగోష్ఠులు నిర్వహించారు
ఇంకా సమగ్ర బాలల అభివృద్ధికై అవధానాలకై అర్థిక
సహాయముకై దాతలనుండి విరాళాలు సేకరించి అందిస్తు
న్నారు కరీంనగర్ తో జాగిరి ఆందరికి పరిచయస్తుడుగా
నోట్లోని నాల్కలా మెదులుతున్నారు.

ఈ క్రాంతిపూలు సంకలనంలో 40 కి పై కవితలు చేర్చి
నారు. దీనికి ముందుమాట డా॥ పి. నారాయణరెడ్డి, కాళోజి
నారాయణరావు, రాసినారు. డా॥ ఎన్ గోపి, బి.ఎస్.రాములు,

మల్లాది, పేజుశ్రీ, మలయశ్రీ, గిట్ల జనార్థనరెడ్డి, బోయినపల్లి
వెంకటరామరావు, యండమూరి లాంటివారి ప్రసంసలు
ఇందులో ఉన్నవి.

“పోరాటానికి పిదపదేజనానికి ఆరాధకుడు జాగిరి శ్రీని
వాస్ గౌడ్ — కాళోజి

“చిన్నవయస్సులోనే ఉత్తమ సామాజిక స్పృహనిపు
కున్నందుకు సంతోషం” — పి. నా. రె.

“ప్రపంచాన్ని పదుగురితో సంచుకోవాలనే తపన ఉంది”
బి. ఎస్. రాములు

“జీవితవాస్తవ వాల్లోంచి, మనిషి వాసన వెదజల్లుతూ పూచిన
పుష్పాలు ఈ క్రాంతిపూలు” — డా॥ యన్. గోపి.
సమాజాన్ని చదివిన కవి — డా॥ వరులరంగచార్య
కవిత్వమంటే జీవితం, మనిషి బాధల్లోంచి కవిత్వం వస్తుంది

కరుణార్థ హృదయులకు స్పందనలో కవిత్వం ఉద్భవిస్తుంది
కష్టాలు, కష్పిళ్ళు అతిచిన్నారి వయస్సులోనే అనుభవించాడు
నేటి చదువులు, ధానేషన్లతో ఉన్నవాడితే చెందుతున్నవి
జాగిరి హృదయాలు తీరని కోరికలతో, తనే కాదు ప్రపంచ
ములోనే వేలాదిమంది ఉన్నారని అర్థం చేసుకున్నాడు
అందుకే మనిషి గుండె ధైర్యముతో పోరాటాన్ని నేర్చుకో
వాలని అయ్యా! బాంచేన్, అనే పాత వ్యవస్థలోనుండి ఉద్భ
వించి సార్; సార్ అంటూ వంగి దండాలుపెట్టే దౌర్భాగ్యపు
వ్యవస్థకు తను తిరుగువాటు చేస్తూ సమాజంలో “క్రాంతి
పూలు” పూయిస్తానంటున్నారు.

“క్రాంతిపూలు పూయించడానికి
క్రాంతి అయినాను నేను
పూలమొగ్గల్లో అగ్నిని చూస్తున్నాను.”

.... అంటూ ఓ మనిషి తెల్లోడి దాన్యం నుండి విముక్తి
పొందానను సంభరమెక్కడిది మనకు — మన మిప్పుడు
నల్లవాడిచే అతిహీనంగా దోపిడికి గురౌతున్నా మని
.... అందుకే త్యాగం నేర్చుకొని కష్టాలు తీర్చుకోమ్మని
హితబోధ చేస్తున్నారు.

సమాలోచన

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

జానపదసాహిత్యంలో లక్షణదేవరనవ్వు విశిష్టత

బి. వి. సుబ్బారావు

భారతీయులకు నిత్యపారాయణ గ్రంథాలుగా రామాయణ, భారతాలమ చెప్పుకోవచ్చు. ఓటిలోకూడ రామాయణంతో వారి బంధం ఉన్నతమైంది. శిష్టులు రాముడిని దేవుడిగా, పుణ్య పురుషునిగా భావించి పూజిస్తే, జానపదులు రాముడిని అన్నగా, సీతమ్మను వదినగా మిగిలినవారిని తమ బంధువులుగా భావించి వారిపై తమ ప్రేమానురాగాలు చూపారు. ఈ జానపదుల మీద రామాయణ పాత్రల ప్రభావం ఎక్కువగానే ఉందని చెప్పవచ్చు. వాల్మీకి రామాయణంలో లేని అనేక కథలు జానపదుల రామాయణంలో కనిపిస్తాయి. ఆ కథలు వారి అభిరుచికి దర్పణం. అవి ఎక్కువ హాస్యరసంతో నిండి ఉండటం బట్టి జానపదులు హాస్యప్రియులని చెప్పవచ్చు. ఈ కథలలో తాము అమితంగా ఇష్టపడే పాత్రలకు ఔన్నత్యం సట్టంగట్టి ఉన్న తిలో ఉంచారు. వీరికి రాముడు, సీత, లక్ష్మణుడు, ఊర్మిల, లవకుళులు, హనుమంతుడు అంటే అభిమానం ఎక్కువ. వీరి ప్రశస్తిని పాటల రూపంలో పాడుకుంటు ఆ పాత్రల గొప్పతనాన్ని స్మరిస్తుంటారు. అందులో లక్షణ దేవర నవ్వు అనేది ముఖ్యమైంది.

రామాయణ కథలో రాముని పాత్రతో పాటు లక్ష్మణుని పాత్రకు కూడ అధిక ప్రాముఖ్యం ఉంది. లక్ష్మణుడు రాముని వెన్నంటి నీడవలె ఎలా మెలగాడో వాల్మీకివర్ణించాడు.

లక్ష్మణుని భాతృ సేవాతత్పరతను మరింత రామణీయంగా తీర్చిదిద్దిన వారు జాన పదులు. తమ రాముడు అన్యాయంగా కైకకుట్రతో అరణ్యవాసం చేయటానికి సిద్ధపడటం జానపదులకు ఇష్టంలేదు. అలాంటి అరణ్యవాస సందర్భంలో భార్య వదలి 14 సంవత్సరాలు రామునివెంట అడవిలో అన్నావదినా సేవలో కాలం గడుపుతూ తనను అవహించడానికి వచ్చిన నిద్రాదేవిని తన భాగ్యము అవహించమని చెప్పి అన్నావదినలకు సేవచేసిన ఘనుడు లక్ష్మణుడు. ఈయనంటే జానపదులకు అభిమానం కలగటానికి ఇది కారణంగా చెప్పవచ్చు. జానపద రామాయణ కథలలో లక్షణ నవ్వుకు ఒక విశిష్టత ఉంది.

అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చిన శ్రీరామునికి సట్టాభిషేకం ఏర్పాడైంది. అనేకమంది ఈ మహోత్సవం చూడటానికి దూరప్రాంతాలనుండి వచ్చారు. దేవతలతో, ఋషులతో, మహామహులతో, బంధుజనంతో కిక్కిరిసిపోతుంటే సభ, ఎందు వెన్నెలలో శ్రీరామునకు విభీషణుడు విదేయులందరించు చుండగా సుగ్రీవుడు శ్రీరాముని పాదములు వత్తుచుండగా శ్రీరాముని కొలువు సందడిగా వుంది. ఆ సమయంలో లక్ష్మణునికి భారమై తోచింది. "మెలమెల్ల మేలకొని కునికి తనలోన తలయాచి తలవంచుకొనెను." హతాత్తుగా లక్ష్మణుడు కిల

కిలమని నవ్వుతూ ఆవులించాడు. ఆహ్లాదభరిత వాతావరణంలో అలా లక్ష్మణుడు కారణం లేకుండా నవ్వుటంతో సభంశా విస్వేరపోయింది. దానికి కాజానా తమలో తాము ఊహించు కొంటూ మదన పడ్డారు వారీలో జాంబవంతుడు...

“జాంబవంతుడు నన్నోను తలచి యిట్లనెను

ఈశ్వరుని పెండ్లికి ఈ జెగిమంతా

పిలువనడిపిరి తన్ను ప్రేమతోడుచును

గు నగున నట్టుగా కురువ జంతుల నడువ నడుముదిరి”

అని తలచి లక్ష్మణుడు నవ్వెనని జాంబవంతుడు ఎల్లకాలం రాజానకు (విష్ణువు) పాన్పుగా ఉండి వగవానికి (శివునికి) వీడు భక్తుడాయనని నవ్వుతానని తలచి శేషుడు నభిలో తలచినాడట. తండ్రినివంపినవాని పంపినచేరాడని నవ్వుతున్నాడని అంగదుడు. వంపి తల్లిలాంటి వదినను చేష్టాడని లక్ష్మణుడు తనను అన్ననచూపినవ్వుతున్నాడని అనిసుగ్రీవుడు అన్నిరహస్యములు తెలిపి ప్రాణములు తీయించానని నవ్వుతున్నాడని విభీషణుడు. అన్నగార్ని ఆడవులకు పంపి రాజ్యాన్ని పొందినందుట ను చూపి నవ్వుతున్నాడని భరతి. శక్రుని. రావణుని చేతిలో వంపత్వరం బిందీగా ఉన్న సీతను తోడియడ ధరియించానని నవ్వుతున్నాడని రాముడు ఇంద్రజిత్తు చేతిలో భంగుడ్తానని వన్నుచూపి నవ్వుతున్నాడని హనుమంతుడు. రఘురాముని బాపి ప్రాణములు ఎలా ఉన్నాయి ఆడదాని మాటలాటివనట. ఆడవారి మాటలు నమ్మరాదు! అని తనని చూపి లక్ష్మణుడు నవ్వుతున్నాడని సీతాదేవి ఇలా సడలో ఉన్నవారందరూ “గుమ్మడికాయల కొంగులు ఎవరంటే ఒకటూ తడిము కొన్నట్లు” తమని తాము కారణంగా ఊహించుకొంటూ సంతాపం తాగుతున్నారై య్యారు

ఈ సందర్భాన రామునికి అవమానంగా అనిపించింది వధిలో కలకలం పట్టింది. రాముడి కోపించి లక్ష్మణుని తల “తెగవేత్తునని” అడ్డమెత్తాడు. వెంటనే పార్వతీ పరమేశ్వరులు అడ్డుపడ్డారు “భూమిక! లక్ష్మణుడు బాబుడు సామి త్రుని నరుటలబడి, కారణం అడుగుము” అని పలికారు పార్వతీపరమేశ్వరులు ఇక్కడ ఈమాటలు పార్వతీ పరమేశ్వరుల నోటినుండి కింటే జానపదుల హృదయాలనుండి వచ్చాయనటం సమంజసము. కారణం తెలుసుకోకుండా తొందర తగదని అదిదండుతుల రూపంలో జానపదులు శ్రీరాముని హితభోద చేశారు. పార్వతీ పరమేశ్వరుల మాటతో శాంతించిన రాముడు లక్ష్మణునిని కారణం అడగగా లక్ష్మణుడు “మనం ఆడవులకు పోయినాడు. నేను మీ సేవలో ఉండిగా రెండోజామువేళ నిద్రపచ్చింది. వాచేటి అంబులను లోకంతులను కొని వచ్చింది. సతిరూపుతో వచ్చింది. అతివ వీవేవ్వారిని నేను ప్రశ్నించాను తాను నిద్రాదేవినని అప్పదిగ్గజ ములను. అదిముఖులను. సప్త సాగరములను. సమస్త ప్రన్నలిని నిద్రకు వశం చేశాను. నరురెవ్వరూ నన్ను గెల్వలేరు నీవిట్లు మేల్కొని ఉండటంవల్ల తనకు అవమానం అంది. నేను ఆమెకు ప్రదక్షిణం చేసి మా అన్న రఘుపతికి. మా వదినకు. ఈ సర్వకాలకు నేను కాపు. అందుచే నన్ను ఆవహించే కాలం ఆయోధ్యలోని నా భార్యను ఆవహించుము. ఆయోధ్యనగరమునకు శ్రీరాముడు రాజైనాడు. నేనట. మంత్రులు కొలువై ఉండగా నన్ను పొందుమన్నావు అనాడు నేను చెప్పిన రీతిగా

“తప్పక యొక షడియ తడబడకుండ

నిద్రపొందితే నవ్వితి ననెను” —

ఒక షడియ తప్పకుండా ఉండిఉండ కొలువు కూట మున గర నన్ను చేర పట్టుట చూపి నవ్వితిని అంతకుమించి కారణం లేదనెను

శ్రీరాముని కమ్ముని పల్కాలు విన్నవెంటనే “అరచేతి కన్నీరు అతి నహస్రమైనదట”. తాను సమ్మరణంగా తన కమ్ముని అనుమానించి కత్తి ఎత్తినందు పచారించెను శ్రీరాముని పాపము పరిహారత అగుటకు నిద్రవేళ లక్ష్మణునికి పాదములు వత్తమని పశ్చింపుడు రామునికి సలహా ఇచ్చాడు. శిష్యసాహిత్యంతో రలంపునకు కూడ రాని ఆలోచన దానికి ఇది వార్మికి చేయలేని సాహసం నామదులుచేసారు. పదునాలు సంవత్సరములు కంటిమీద కుమకు లెక సేవ చేసిన తమ్మునికి

ఒక్కనాడు పేవచేయుట తప్పుగాదని జానపదుల అభిప్రాయం ఈ భావన వశమని ద్వారా పరికించి వార్మికి చేయని ధైర్యం జానపదపులు చేశారు. దీనినిబట్టి జానపదుల ధర్మాధర్మ విచక్షణ, కష్టపడిన వారి పట్ల ఆదరణ ఎటువంటిదో మనకు అర్థమవుతుంది.

లక్ష్మణుడు శయ్యాగృహమున గాఢనిద్రలో ఉండగా శత్రుఘ్నుని తోడ్కొని శ్రీరాముని వచ్చి తమ్ముని పాదాలు తొడలపై నుంచి దొయ్యనపాదములు వత్తుచున్నాడు. గాఢ నిద్రలో ఉన్న లక్ష్మణునికి మొదటిసారి తెలియలేదు. రెండవ సారి వత్తేసరికి లీలగా భావించాడు. మూడవసారి కనులు తెరిచి చూసి కలకాదు నిజమే యని భీతితో రాముని కాళ్ళపై పడి.

“మీ అడుగులో తేలి ప్రాయమువాణ్ణి

అహల్య పావనమైన మీ అడుగు

బలి కిను నున్నది ‘మీ’ అడుగు”

అంటా వినఘ్నదై నిలచాడు. తమ్ముని చూసి “తమ్ముడా! పీపులేని సఖ నాకు చంద్రుడు లేని రాత్రి యెట్టిదిబదాలు తమ్ముడా! పీపులేని సఖ యెట్లు బోలు” దీపములేని ఇల్లు వలెను, చిలకలేని పంజరం వలెను, ఉదకం లేని కిలకం భాగిని ఉన్నది. పలుపదాలు తమ్ముని కోరి తమ్మునిలో శ్రీరాముడు విని చేరారు.

ఈవిధంగా లక్ష్మణుని నవ్వునకు కారణం విని శ్రీరాముడు కలత చెంది ఉండవచ్చుకాని కారణం తెలియక సభలో మహాత్ముల మనస్సులు వారి వారి తప్పులను తలంపునకు తెచ్చు కొని తలలు వంచికొన్నారు. ఈ భావన మహాపురుషులకు కూడా కలుగింది. ధర్మస్థాపనకు, న్యాయ పరిక్షణకు వీరు పాటు పడుతూ మానవ స్వభావ రీత్యానో లేదా కొంత స్వార్థంతోనో కొన్ని తప్పులు చేసి ఉండివచ్చు. దానికి ధర్మం, దుష్టశిక్షణ

అను ముసుగులో కిప్పితమను శామ సమర్థించుకోని లోకంలో శలామణి అయినా హృదయమే న్యాయస్థానంలో మనస్సు సాక్షి నుండి ఎవరు తప్పించుకోరని అంటూ జానపదులు చెప్పకనే ఈ కథ ద్వారా చెప్పారు. ఇందులో ఎవరిని వదల లేదు, చచ్చిపోవ వారిని వేరెత్తి చూపటమేకాదు వారి తప్పులకు ప్రాయశ్చితం కూడా చూపించారు. కారణం తెలియకుండా కోపంతో తమ్మునిపై కత్తిదూసిన శ్రీరామునితో లక్ష్మణుని పాదాలు పుట్టించారు. ఇది ఎవరు ఊహించని విషయం లక్ష్మణుడు అంటే సదా అన్నగారి పేవలో కాలం గడిపేవాడిగానే ఇంతకు పూర్వం చూశాం కాని ఇందులో లక్ష్మణునికి శ్రీరాముడిచే పేవచేయించి లక్ష్మణుడుకూడా కోరని కృతజ్ఞులను జానపదులు లక్ష్మణునికి శ్రీరామునిచే అందించారు. ఈ కథలో అందరు నవ్వుకు కారణం ఊహించుకోవటం వీరి హాస్య ప్రయత్నానికి ఉదాహరణ. ఇలాంటి కథలు జానపది రామాయణంలో లోకొల్లలు. వీరు ఒకవైపు ప్రేమిస్తూనే మరొకవైపు వారి తప్పులను చూపి దండించడానికి వెనుకాడని ఆదిసూరులు జానపదపులు. వీరి విశిష్టకల్పనలో మేటి అయినది ఈలక్ష్మణ దేవర నవ్వు.

బి వి. సుబ్బారావు, ఎం. ఎ

టి. కొప్పెరిపాడు (పోస్టు & గ్రామం

రావినూతల (వయా)

(అద్దంకి (తాలూకా)

ప్రకాశం (జిల్లా)

ప్రకాశం (జిల్లా)

523 213

“జానపద బాలక్రీడ - కాళగజై”

- యెన్ను అప్పనాయుడు

(గత సంచిక తరువాయి)

ఒక్కొక్కకాలా చేతితోతట్టి తాకుతూ పోవాలి. చివరపడ్డ కాలా పండినట్లు.

కాళగజై ఆటతీరు

ఒక బాలిక తల్లిగా ఏర్పడి తక్కిన వారివందరిని కాళ్ళు రెండును చాచి కూర్చుండునట్లును జేయవలెను. అప్పుడు తల్లి బాలిక.

“కాళగజైలు. కంకితాలు.

మేగుచుక్క, వెలగమొగ్గ.

మొగ్గకాదు, మొదుగవీరు

వీరుకాదు. విమ్మలవాయి

వాయికాదు - వాయింబకూర

కూరకాదు - గుమ్మెడిమెట్టు

మెట్టుకాదు - మేదరిల్లు

ఇల్లుకాదు - ఈగలతుట్ట

తుట్ట కాదు - తూముడు మన్ను

మన్ను కాదు - మంచిగంధపు చెక్క.

చింతకాయ, బొంతకాయ, జీడిమీసడికాయ, కొర్రేటి వంకాయ, కొమ్మ నిఘ్నపండు, వాలుగులు గుంటలో జీలా గులు, వెయ్యగా ఒంటే ఉండగా ఒంటిపువ్వు రాలగా.

తాటాక దప్పకము - కోటవెలుగు కోటలో ఉన్నది కొంపేటిపిల్ల, తరిమి, తరిమికొట్టింది తాబేటిపిల్ల అచ్చపేరేమి, గోవుపేరేమి చంద్రక్క వీ మొగుడు పేరేమి.

ఉత్తితిపండు ఉత్తరాణి పండు, దానిమ్మపండు అని పాడుచు, ఒక్కొక్క మాటకు ఒక్కొక్క కాలా చొప్పున. ముట్టకొనిపోషచు చివరదాకి పోషచుండును. అట్లుపోవునపుడు చివర మాటయగు దబ్బపండు అను ముక్కి. యేకాలిమీద చేయమే “ముట్టినపుడు వచ్చునో అకాలా పండినట్లు అగును.

కనుక అకాలా వెనుకకు తీసుకొని ముడుచుకోవలెను. అనగా, ఒక బాలిక యొక్క ఒక కాలా పండిన యెడల రెండవకాలా పండువరకును పండనివారితో కలిపి కూర్చుండవలయును. అటలోఎవరిదైనా కాలా పండినయెడల అకాలా ముడిచి అకాలి వాత కాలివద్ద ఆరంభించి మరల “కాళగజై” అను పదము పాడుచు అట ఆడవలయును. ఇట్లు అడుచూ రాగా క్రిమముగా అందరనూ పండిపోయి ఒక్కతే మిగిలియుండెను కదా! అప్పుడు తల్లి కూడా కూర్చిండి మిగిలిన బాలిక కాళ్ళకును, తనకాళ్ళకును, తనకాళ్ళకును అడుకొనవలయును. అట్లు అడుకొనగా! ఎవరో ఒకరు పండి ఒకరు పండక మిగిలియుం దురు కదా! ఆ మిగిలిన వారిని “ముట్టు” అందురు. “ముట్టు” అనగా మైల అని పేరు. అట్లు, మైలపడ్డ బాలికను నిల్చుండ దెట్టి, అట పెద్ద అబాలిక తలవెంట్రుకలా వట్టుకొని గిరగిర తిరగమని అనగా! ఆ బాలిక తిరగవలెను. రెండు మూడు చుట్లు తిరిగి తరువాత, అటపెద్ద ఏ అమ్మ నిల్చుండి పాలిచ్చి నదా! కూర్చుండి పాలిచ్చినదా! అని అడుగగా కూర్చుండి పాలిచ్చినది అని చెప్పవలెను. నులక మంచము మీద పాలిచ్చి నదా! పట్టి మంచము మీద పాలిచ్చినదా అని అడిగినా, పట్టిసుంచము మీదనే అని చెప్ప వలెను. అయితే నిల్చుంటే ముట్టుకుంటావా! కూర్చుంటే ముట్టు కుంటావా! అని అడిగిన ఏదో ఒకలా చెప్పవలయును. కూర్చుంటే ముట్టుకుంటాను అని చెప్పిన యెడల అందరూ నిల్చుండి, ఒక్కొక్కమారు కూర్చుండి మైల బాలికను చూచిమి. ఆ త్తవారింట్లో “ఇంత కోంపిల్ల” అని చేతులలోడి చూపుచు ఆ బాలిక ముట్టుకొనుటకై దగ్గరికి వచ్చినతోడనే నిల్చుండవలెను. నిల్చుంటే ముట్టుకొంటానని చెప్పిన యెడల అందరునూ చుట్టుకున్న కూర్చుండి “మైలి”గల బాలిక కొంచెము దూరముగా నున్నప్పుడు లేచినిల్చుండి ఏ అత్తవారి ఇంటిలో “ఇంత కోడిపిల్ల” అని ఉడికించవలెను. ఎవరైనా కూర్చుండవలసినపుడు నిల్చుండి, నిల్చుండవలసినపుడు కూర్చుండుగాని, పొరపాటుగా నున్నప్పుడుగాని, ఆ “మైల” బాలిక (కాచుకొనిపచ్చబాలిక) లేక అడుకొనువచ్చు బాలిక దగ్గరకు పచ్చినపుడు చుట్టుకున్న కూర్చుండలేకుగాని, నిల్చుండ లేక గాని నున్నపుడు అకిప్పాత్తుగా పరిగెత్తివెళ్ళి పట్టుకొన

వలెయును. (ముట్టుకొనవలయును) అట్లు ఎవరినీ ముట్టుకొంటే, వారు ఆడుకొని రావలెను. ఆడుకొనిన వచ్చు బాలిక ముట్టుకొనెను గదా! యని నిల్చుండిన వారు కూర్చుండుట గానీ, చాలాపేపు ఎవ్వరునూ మానగూడదు. బాలికలు వందరునూ కొంచెము దూరదూరముగా నుందురు. కనుక ఎవరికి దూరముగా నున్నప్పుడు వారు నిల్చుండుటగానీ కూర్చుండుటగానీ. అట తీరు (రివాజు) ప్రకారం తప్పక చేయవలెను

ఉపయుక్త గ్రంథసూచి

ఆంధ్రుల జానపదవిజ్ఞానము

ఆర్. వి. యస్ సుందరం

భారతి మాసపత్రిక

సెప్టెంబర్ - 1933 సం॥

ఇట్లు,
పరిశోధక విద్యార్థి

-యెన్ను అప్పలనాయుడు
హైదరాబాదు.

0-0

అన్నమయ్య పదాల్లో భక్తిరీతులు

ఎం. వి. వరకుమార్. M. A. (Ph. D.)

తెలుగు సాహిత్యంలో సాహిత్యాన్ని పాదనంగా చేసుకొని భక్తి ప్రపత్తులను చాటిన శివులెందరో వున్నారు. ఆకోవోకి చెందినవారే తాళ్ళపాక కవులు. వీరిలో ఒకకవికా పితామహుడైన తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుడు శ్రీ పేంకజేశ్వరుని భక్తితో పేవిస్తూ, శృంగార, ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు ఎన్నో రచించాడు. భగవంతుని చేరడానికి భక్తి ఒక్కటే ప్రధాన

మని అన్నమాచార్య విశ్వాసం. ఆ విశ్వాసంతోనే వివిధ భక్తి రీతులను తన పదాల్లో ప్రదర్శిస్తూ రచన చేశాడు.

'భజ్' ధాతువునుండి 'భక్తి' అనే పదం పుట్టింది. అంటే భజించుట అని అర్థం భక్తి పదానికి విఘంటువులలో పేవ, పేహం. భయంతోకూడిన ప్రేమ అనే అర్థాలు కన్పిస్తున్నాయి. 'నారద భక్తి సూత్రముల'లో "సాకస్మైత్ పరమా ప్రేమ రూపా", "అమృత స్వరూపాః" అనీ, 'శాండిల్యభక్తి సూత్రముల'లో 'రసాపరామరక్తిరీశ్వరే అనే వుంది 'భక్తి సోపానము' ననుసరించి ఈశ్వరునియందు స్వచ్ఛమైన ప్రేమ కలిగి ఉండటమే భక్తి అని చెప్పవచ్చును

"విద్యార్థి కల్పకరువు"లో మూడు విధాలైన భక్తి మార్గాలు. "భక్తి సోపానము"లో 12 భక్తి మార్గాలు చెప్పగా, భాగవత గ్రంథంలో-

"శ్రవణం కీర్తనం విష్ణోస్మరణమ్ పాదసేవనమ్
అర్చనం వందనం వందానమ్ సఖ్యమాత్మవివేదనమ్"

అని తొమ్మిదివిధాల భక్తి మార్గాలు చెప్పబడ్డాయి. వీటిలో భక్తుడు విమర్శాన్ని అయినా అనుసరింపవచ్చు. అయితే ఆ భక్తి విమర్శలమైనదిగా వుండాలి.

అన్నమాచార్యుడు భాగవతంలో చెప్పిన నవ విధ భక్తి రీతులను తన పదాలలో వర్ణించి, భక్తి ప్రపత్తులను ప్రకటించు కొన్నాడు.

శ్రవణం :- భగవన్నామం, చరిత్ర, వీల, మహిమ, గుణం అను వానిని శ్రద్ధగా వినుట, ఆ విధంగా అచరింప ప్రయత్నింపడం శ్రవణభక్తి.

'వినరో భాగ్యము విష్ణుపథ
వెనుబలమిదివో విష్ణుభ'

కీర్తనం :-

భగవన్నామాన్ని, మహిమలను, యశస్సును, మహాత్కారలను గానం చేయడం కీర్తనభక్తి.

'ఎన్నడు జెడవి యీవు లిచ్చిన మాధవుడు
పన్నిన యాసలితని పై పై నిలుపువో'

స్మరణం :

భగవంతుని నామగూడ మహాశక్త్యలను, లీలలను అన్ని
వేళల స్మరించుటయే స్మరణ భక్తి
'ఎందుకుఁ బని గొందము యేమి సే మివియల్లా
చెందిన మాకికి బుద్ధి చెప్పే నారాయణా'

పాదసేవనం :

భగవంతుని పాదపద్మాలయందు మనస్సును లగ్నం
చేయడమే పాదసేవనభక్తి. భక్తునికి ఈ విధానంలో ఏకా
గ్రత లభిస్తుంది. ఇది రెండు విధాలు

1. బాహ్యం 2. మానసికం

"విడువ విడువ నింక విష్ణుడు నీ పాదములు
కిడిగి సంసారవార్తి కడు ముంచుకొనిన"

అర్చనం :

భగవంతుని స్వరూపాన్ని శ్రద్ధాసక్తులతో పూజించడం
అర్చన భక్తి. 'ఈ విధానంలో భక్తుడు ఏ దూరంలోనైనా
భగవంతుని పూజింపవచ్చు.

"అతని భజించడంలో అతుమలాలశ్రీ
పతి యతిని కరుణ ఫలమింతే కాని"

వందనం

భగవన్నామాన్ని స్వరూపాన్ని, మహిమలను, యశ
స్సును మనస్సులో స్మరిస్తూ, స్తుతిస్తూ పరిషేషమునకి విన
ప్రస్తుత ప్రణామిల్లాటయే వందన భక్తి.

'పరమ వైష్ణవల భాగ్యంబిది వో
నిరతి వారలకె నె మొక్కెదను"

దాస్యం :

ఏ చిహ్నమైన దోరిక లేక శ్రద్ధాసక్తులతో, భగవంతునికి
దామనివలె సేవచేయడం దాస్యభక్తి

"కాను స్వతంత్రుడనన గాదని తలగలేను
నేను నీ కింకరుడ నీ రచనే"

సఖ్యం :

భగవంతుని రస మేలుకోరే స్నేహితునిగా భావించి, నిండు
హృదయంతో స్వామిని ప్రేమించడం సఖ్య భక్తి. ఈ విధా
నంలో భగవంతుని యెడ భక్తునికి బెరుకు, యం పుండపు.

"ఎన్నడు జెడవి యీవులిచ్చని మాధవుడు
పన్నిన యాసలితని పై పై నింపవో"

ఆత్మనివేదనం :

అహంకార రహితుడై, విశ్వాస పూర్వకంగా భగవంతు
డికి తన స్వస్వాన్ని అర్పించుటయే ఆత్మనివేదన భక్తి
దీనికే "ప్రసత్తి", 'శరణాగతి' అను పేర్లు వ్యవహారంలో
వున్నాయి.

"ఘ నుదాతడె మము గాదుగాక హరి
అవిశమునేమి క నతవికె శరమ"

ఈ విధంగా అన్నమయ్య శ్రవణం, కీర్తనం, స్మరణం,
పాదసేవనం, అర్చనం, వందనం దాస్యం, సఖ్యం, ఆత్మ
నివేదనం అను తొమ్మిది భక్తిరీతులను రస సిద్ధాంతాన్ని
భక్తులకు అందించి, భక్తి లోతులను చాటుచున్నాడు. ప్రధా
దింగా అన్నమయ్య భక్తి శరణాగతి శ్రద్ధాసక్తి వైష్ణవమైనది నే చెప్ప
వచ్చును

అన్నమయ్య పదాలలో నవవిధభక్తి రీతులేగాక, మదుర
భక్తి కూడా చోటుచేసుకుంది

మధుర భక్తి

అన్నమయ్య పదాలలో మధురభక్తి మనోహరమై
ఒప్పారుచున్నది. భగవంతుని ప్రేమయడిగా, భక్తుడు తనమ
ప్రేమపిగా భావించి ఆరాధించడం మధురభక్తి అన్నమయ్య
మధురభక్తిలో నాయకుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు భక్తుడైన
అన్నమయ్య నాయక, ఇందులో భగవంతునికి, భక్తునికి మధ్య
గల సంబంధం జీవునకు ఎంతమాత్రమో వుండే సంబంధం.
భగవంతుడికి, భక్తుడికి దివ్య ప్రణయ సంబంధం మధుర
భక్తిలో కనిపిస్తుంది.

నాయన ప్రేమయై న శ్రీ వేంకటేశ్వరుని రాకకోసం విరీషిస్తూ—

“ఏల రాఁడమ్మ యంతిరో వాఁ
దేల రాఁడమ్మ నన్నేలిన వాడు
పచ్చని పులుగుల బండి మీదనుండు
పచ్చనింటి పిన్న బాలుని తండ్రి
పచ్చని చాయల బాయని బంగారు

పచ్చల్లము గట్టిన బాగైన వాడు”....అని చెలికత్తెతో తన విరహ వేదనను వ్యక్తం చేస్తుంది.

పైన తెల్పిన విధంగా అన్నమాచార్యుడు తన ఆధ్యాత్మిక శృంగార పదాలలో వివిధ భక్తిరీతులను ప్రదర్శించి, వేంకటేశ్వరుని యెడ గల నిర్మలమైన భక్తిని చాటుకొన్నాడు.

ఆధారగ్రంథాలు :

1. తెలుగులో భక్తి పదకపులు - డా॥ పి. రమణయ్య
2. శ్రీనాథయుగ సాహిత్యము-భక్తి-డా॥ కె. వీరపద్మజ
3. తెలుగులో పదకవిత - డా॥ ఎస్. గంగప్ప
4. తాళ్ళపాక కవుల లఘుకృతులు—సవిమర్శకపరిశీలనము

- డా॥ డి. వి. శ్రవణకుమార్
ఎం. వి. వరకుమార్
ఎం. ఎ (పిహెచ్. డి)
తెలుగు యూనివర్సిటీ.
బొమ్మారు - 533 124.

0....0

కన్యాశుల్కం - లోకవృత్తం

—డా॥ సి సూర్యనారాయణ

కన్యాశుల్కం నాటకం కాదు. జీవితం. ఆధునిక మానవ జీవితం - కన్యాశుల్కం నాటకంగా అర్థంకావాలంటే సమకాలీన మానవజీవితం అర్థంకావాలి. సమకాలీన మానవజీవి

తం లో ఎన్నో లోపాలున్నాయి ఆ లోపాల్ని సరిదిద్దడానికి ప్రచారసామర్థ్యం వున్న నాటకాన్ని సాధనంగా భావించాడుకవి. అందుకే మౌనవజీవితం నాటకంగా రెలిపింది. ఆనాటి వ్యవస్థలోని లోపాల్లో కన్యాశుల్కం చుస్య ప్రధానమైంది. ఆ సమస్యని కేంద్ర బిందువుగా చేసుకొని మిగతా సామాజిక రుగ్మతల్ని బట్టబయలు చేయదల్చుకున్నాడు కవి. కాబట్టి మరెన్నో సమస్యలు నాటకంలో చోటుచేసుకొన్నాయి.

కన్యాశుల్కంలో కవిపించే పాత్రలన్నీ సర్వసామాన్యమైనవి. తెల్లవారితే మనకగుపించేవి. ఓన్న ఓన్న మనస్తత్వాల్నా వ్యక్తిత్వాల్నా గల వ్యక్తులు సమాజంలో మనకగ పడతారు. వాళ్ళే యీ నాటకంలో పాత్రలుగా రూపొందారు. సమాజంలో లేనిదేదీ కన్యాశుల్కంలో లేదు సమకాలీన సామాజికవాస్తవంతో యింత సమగ్రంగా సమర్థంగా చిత్రించిన నాటకం తెలుగులో మరొకటి కనిపించదు. పాత్రలు ఎంత సజీవమైనవో భాషకూడా అంతే సజీవమైన వాడుక భాష.

సంఘాన్ని సక్రమమార్గంలో నడపాల్సిన కొన్ని వ్యవస్థలు ఎంత ఘోరింగా విఫలమై వక్రమార్గాన్ని పట్టాయో, సామాన్యుల్ని ఎలా పీడిస్తున్నాయో, అనే విషయాల్ని జ్ఞానంగా పరిశీలించి, సమాజం పట్ల దౌర్భ్యత గల రచయితగా స్పందించారు గురజాడ. తన నాటకం ద్వారా నిద్రాణంగా వున్న మన జాతిని మేలుకొల్పడానికి పూనుకున్నారు కాగా “లోకవృత్తం ప్రతిఫలించటమే ఉత్తమ సాహిత్యలక్షణ”మని సాహిత్యజ్ఞులంటారు. కన్యాశుల్కంలో లోకవృత్తం ఎలా ప్రతిఫలించిందో చిరస్మరణీయం.

సమాజంలో ప్రధానంగా రెండువర్గాలు కనిపిస్తాయి. పీడితులూ పీడకులూ. గురజాడ పీడితుల పక్షం వహించాడు. మన సమాజంలో పీడిత అనాదిగా దోపిడీకి గురౌతున్నారు. గురౌతున్నారు. వాళ్ళే నాటకంలో బుచ్చమ్మగా, మీనాక్షిగా సుబ్బిగా పూటపూళ్ళమ్మగా మధురవాణిగా పాత్రలు ధరించారు పై నలాగురి కథలూ నలాగు సమన్యలకు ప్రతీకలు కాగా మధురవాణిది ఒక ప్రత్యేక సమస్య. అంతా కలిపితే ఇది పీడిత సమస్య.

బుచ్చమ్మ ఆమాయకురాలు. చావబోయే వయసువున్న వాడికి కట్టబెడితే మగిడుచచ్చి చిన్నవయసులోనే విధవగా మారింది కాని, నిశ్చలమైన మనస్సుతో జీవితాన్ని గడుపు తోంది. ఇదే ప్రితిలోవున్న మీనాక్షి అప్పుడప్పుడూ పీకల మీదకి తెస్తోంది. బాల్యంలో విలేవలుగా మారిన స్త్రీలలోని రెండు కోణాల్ని యీవిధంగా ప్రదర్శించారు సమన్యని అర్థం చేసుకోకుండా వ్యక్తులపై నిందారోపణ చేయడం దోషమని మీనాక్షి కిద చెబుతోంది.

పూటకూళ్ళమ్మ కిద మరీ ఘోరం. తాళికడుతుండగానో కట్టాకనో పెళ్ళిపిటలటేదే గుటక్కుమన్నాడు వృద్ధవరుడు. చివరికి పిద్దాంతి తప్పుడు సాక్ష్యం కాటించగా కోర్టులో ఆమెకి మనోవర్తి కూడా రాకుండా పోయింది. ఇది మరోకోణం. ఇది సుబ్బిది తాజా కథ. తాము అనుభవిస్తున్న దారిద్ర్యం మరోస్త్రీకి కలగకూడదనే ఏకైక సంకల్పమే బుచ్చమ్మచేతా మధురవాణి చేతా చివరికి మీనాక్షిచేతకూడా సుబ్బిపెళ్ళి తప్పి పోవడానికి తగిన సాయం చేయించింది.

ఇక మధురవాణి సావివాళ్ళలో తప్పపుట్టినా, కళింగసీమలో వేళ్ళాఖాషణి కీర్తింపబడినా, ఆమెకి తప్పిచేదు కారణం తనది సరైన జీవితం కాదని తెలుసు అందుకే అంటుంది. “కాపు మనిషినై పుట్టి మొగుడి పొలంలో వంగమొక్కలకూ మి ర ప మొక్కల కూ దోహదం చేస్తే యావ జీవం కాపాడే తనవాళ్ళన్న వారుందురేమో”నని ఇవి నాటి సమాజంలో దోపిడీ పంచనకూ గురౌతున్న స్త్రీల యదార్థ గాథలు.

సమాజంలో సామాన్యుల్ని పీడించే మూఢనమ్మకాలు వ్నాయి. వాటిపైనా దాడి చేశారు గురజాడ అందులో అంజనం ఒకటి ఇప్పటికీ ఉత్తరాంధ్రలో జీవించే వుంది. ఈ అంజనం చేసేవాళ్ళు కేవలం బైరాగులకాదు బ్రతకనేర్చిన వాళ్ళెందరో యీ సవి చేస్తుంటారు. అభం కుభం తెలియని వసివాళ్ళకే అంజనం వేస్తే కవిపిస్తుందంటారు. అందుకే

గురజాడ “పూరిళ్ళు కుక్కి-మంచాలూ ప్రతిపూరిలోనూ ఉంటాయి ఎలా కనుక్కోడం అనిగేలి చేశారు.

ఇది బైరాగుల గురించి ప్రత్యేకించి వివరించనవసరం లేదు ఒకప్పుడు కొన్ని ప్రాంతాలకే పరిమితమైన ఈ బైరా గులు దేశమంతా వ్యాపించారు. కడుపులో చల్ల కదలకుండా బ్రతకనేర్చిన వాళ్ళు ఏవో గారడీలు చేస్తుంటే, వాళ్ళుచేవుళ్ళనీ పిద్దులనీ నమ్మి పూజలు చేస్తున్నారు అమాయకులు ఈ బైరా గులు సమాజం చేత సృష్టింపబడినవాళ్ళేనని గురజాడ అభి ప్రాయం. అందుకే హెడ్డులాంటి వాళ్ళునమ్మినా రాదుకాణ దారుకి తెలుసు వాడు వట్టి తాగుబోతేనని కాసీ బుచ్చన్న చెప్పి నట్లు చాలామంది యిప్పటికీ నమ్ముతున్నారు — ఈయినేరా ఉప్పాకలోనూ పింహాచలంలోనూ మొన్న గవరాత్రికి చొక్క మారే అగుపడ్డారు”అని ఆ భయంతోనే అధికారయంత్రాంగ మంతా బైరాగుల చుట్టూ తిరుగుతోంది మరి. “పాపమెక్క డుంటుందో భయమక్కడుంటుంద”ని పెద్దలంటారు.

మూఢనమ్మకాలలో భాగమే దెయ్యాలూ పిశాచాలూ తాయె త్తులూను. భయమే దెయ్యంగా మారుతుందనే నిజాన్ని నిరూ పించడానికి గురజాడ ఒక సన్నివేశం కల్పించారు. సుబ్బి మొదటి భర్త దుయ్యమై పీడిస్తున్నాడని భయపడి లాటావ దాన్లు పూజారి గవరయ్యను పిలిపిస్తాడు. గవరయ్య సుబ్బి మొదటి భర్తని బ్రహ్మరాక్షసి అనీ సుబ్బిని కామినీ పిశాచ మనీ అంటాడు. ఆ రెంటినీ ఒకే సీసాలో బంధిస్తానంటాడు. “రెంటినీ ఒకేసీసాలో నెడితే పిశాచపిల్లల్ని పెడతాచేమో” అంటుంది మీనాక్షి దీనివల్ల చెయ్యాల్సిన పిశాచాల్ని నమ్మే వాళ్ళని గురజాడ ఎంత నిశితంగా విమర్శించాడో స్పష్టమవు తోంది.

సుబ్బికి పెళ్ళి అవలేదు మరిదానికి మొదటి భర్త ఎక్కడి నుండి వచ్చాడు మాయ సుబ్బి బ్రతికేవుంది (ఉన్నాడు) మరి కామినీ పిశాచం ఎక్కడినుండి వచ్చింది. పూజారి గవరయ్య పేటిని సీసాలో బంధించాడు. పేటిని భూస్థాపితం చెయ్యడానికి పునశ్చరణా హోమమూ సంతర్పణా చెయ్యాలంటాడు. ఇదంతా హంబిగ్ అనీ. పూజారి చేతున్న మోసనునీ చాటి చెప్పడానికే ఈ ఘట్టాన్ని కవి యిలా వ్రాసాడు. ఇదికూడా

మోక్షమునకు మేనని చెప్పి యిలాటివాటివల్ల మోసపోతున్న ఆమె యిచ్చి మేలకొల్పినదే ఈ సన్నివేశం కల్పించారు

కర్వాణి ఇహం రాం గురించి రొంగు పుచ్చి అపోహల్ని తొలగించడానికి చూడాలని ప్రయత్నించాడు. ఇంకా విడిచి పెట్టకోసం పాతులాడటాన్ని గురిజాడ నిరసించాడు. పెరిచిరిచి యిహోసో ప్రాధాన్యముపై సంభాషించు కొన్నా సమయంలో పుస్తాము.

“ప్రతిమిచ్చివాళ్ళు, ఎక్కడో రా రోద గాంధీ
చిచ్చి వాడి మధ్య ఉన్న కొంత సే”
“అది ఎంతో పెళ్ళి అవన నెయ్యి కొచ్చి చుడం

నాకేం అర్థం ఉంది, అంటామి శిష్యుడు కిరటరాత్రితో ఆలాగే పెరిచిరిచి కనని దర్తర చేసుకోమని గిరీశం అన్న పుడు లుద్ధాపాష్ట్రు-“యహం యువకాగా వెలిగింది పెరిచిరిచి దితికిపుండు చూడకుండాం” అంటాడు అసలు పుడో లేదో తెలియని పెరిచిరిచి యజ్ఞాలూ హూడా చెనుడిం వొద్దం అంగీకరించడు ఆ మత భావాల లభిమానించే గురిజాడ పెరిచిరిచి యిహోసో ప్రాధాన్యం ఉన్నది సమీపంగా పుంది

కర్వాణి లాటి గ్రాహణుల్లోని దుష్ట సంస్కృతిని నిర్మోగి కిరటరాత్రి కిరటరాత్రి గురిజాడ సమాజం ని మిగతా పెర్లాటి అడుగుగా పుండాలిని గ్రాహణులు అప్పుడలో పెర్లాటి కులతో ఎంతగా ఎనమయ్యారో సమర్థం నిరూపించాడు “గ్రాహణుల్లో కిరీకలలాంటి వాడే అక్కడ” అంటాడు ముప్పిరి “గ్రాహణుల ముప్పిరి పుండి ఎక్కడ చూపినా పిల్లల్ని అమ్మకోడలు గా గొప్పలుపా” అంటాడు పెరిచిరిచి యిహోసోలో జాతీ అనాడు ఎంతటి హైస్కూలీ కిరటరాత్రి పైదాకాలవల్ల తెలిస్తోంది అగ్నిహోత్రాపాష్ట్రు లుద్ధాపాష్ట్రు గిరీశమూ రాక్షసింతులా లాటివారు కొన్ని కల దిరదారకి క్రితి కిరటరాత్రి అమ్మకోడం వాగిజాడలూ కలయినది

అవసరాన్నిబట్టి మహారాష్ట్ర తరలారుచేయడం. పోర్టర్ లేకూ సృష్టింపడం అలాటి సమాజంలో వున్నత వర్గంగా భావించబడటం గ్రాహణులు చేస్తున్నపనులు. దొంగసాక్ష్యాలకి హిదా కేసు సద్దురయ్యారు. “దానోళ్ళు సచ్చానప్పలు కొందరి ముడి జేస్తే సాక్ష్యం తెప్పేసి పోలీసు దాబా” అంటాడు వారిపట్టి సాజన్యరాపుతో.

నాడుకంలో ప్రవాన పా - ఎదిగిన గిరీశం నకిరీసంఘ సంస్కృతిని చూపించారు గురిజాడ నిజమైన సంఘసంస్కృతి గురించి గురిజాడకి ఫిమం రు. గిరీశంలాంటి ఆషాఢ భూమిలగుంచే గురిజాడ ఫిమం, ఆలాటివారు ప్రతియుగం లోనూ క్రితీ ఉద్యమంలోనూ మనకి కిరీశం అలాంటి వాళ్ళు జాగ్రత్త అవసరమని యింకా ఉద్యమకారులనూ అటు సామాజికులనూ హెచ్చరించింది సమే గిరీశం పాత్రకి అంత ప్రాధాన్యమిచ్చారు. రామప్పంతులా కిరటరాత్రి గిరీ శాన్ని రొంగుకొట్టి బిరిచిండు ఎవరూ తీసిపోకన్నట్టుగా చిత్రించారు ముగ్గురూ అవతరవతిమనుషురే. గీతాకాదని వాళ్ళల్ని సర్పించుంటే గురిజాడలదే వీళ్ళలాగ్రాహణుల తారా? ఇలాంటి మద్యమంతోపాటు గ్రాహణుల్లోనూదా మహామైత్రులూ కలగడానికి సన్నాహం సాజన్యరాపు పాత్రని సృష్టి వారు ఇలానాడు. కిరటరాత్రి కిరటరాత్రి గురిజాడ లాటి కిరటరాత్రి సాక్ష్యపుకుంది

అలాటి కిరటరాత్రి కిరటరాత్రి వారు గురిజాడ విడిచి పెట్టిన పోర్టర్ సర్పిన్యాయ వ్యవస్థనీ సునిశితంగా విమర్శించారు రామప్పంతునికి సాయంగా వెళ్ళిన హెచ్చు అర్హత భాషలు మురిచి. ఏమిటి అరటిలో లాలాపిండి కన తాలూకా వా నాయను అడుగుంటాడు తోలారునాదా ఆదారేతోక్కేడు. తోలారుంటే కిరటరాత్రి ఇనప్పెచ్చిరి ప్రమాణుకోసం వీళ్ళిద్దరికీ వ్యతిరేకంగా ఉన్న నడుపుకాడు. లుద్ధాపాష్ట్రులపై ఖానీ కేసు ఉన్నాయ్నాడు. పెరిచిరిచి అనుమతమైన సాక్ష్యాలకోసం ఉన్నప్పటికీ వ్యతిరేకమైన సాక్ష్యంకోసం హెచ్చు ప్రయత్నం చేసాడు.

యారైంది “రూపాయలు చేతిలో ఎడితేగాని పుస్తకవిప్లవ సన్నాహం అంటాడు అట్లావచానులు ఇలాంటి సంఘటనలు వర కిట్టం విషయంలో రూపాడు ఎన్నో జరి గుతున్నాయి. ఈ విధంగా సమస్యల స్వరూపాలు మారుచున్నాయెత్తు సమస్య పోషడం లేదు, అందుకల్ల ఈ సమాజంలో యలాంటి సమస్యలున్నంతకాలం ఈ నాటకం చిరింజీవిగా వుంటుంది

డా॥ సి. మూర్యనారాయణ
20-2/2-1. లంకపేడి,
విజయవాడ - 2

|| ||

“మధురగవి మల్లవరపు జాన్”

- మదిరె సిద్ధన్న

సాహిత్యం అభివృద్ధి అవుచున్నప్పటినుండి ఎందరో రచయితలు తమనందు కీర్తివాక్యం పెట్టుతూనే ఉన్నాడు. అందులో కవి మల్లవరపు జాన్ ఒకరు. జాన్ రచనల రసీకా లక్షణంగా ఉన్న ఎక్కువ వాసి కలిగిఉన్నాయి. జాన్ ఒక సంవత్సరం పురంబంలో ఉన్నాడు 1927 జనవరి 2న నా జన్మం స్వ గామమైన సమీకుర్తిలో జరిగింది. కాపీలు కి గ్రామం లెక్కలేనంత, పేళ్ళు బడి ఒకటై చీవం గురించి చూడాలని దిలకెదురు

ల్లపల్లెవాన్ పురంబుర్తి ప్రాంతం వానిది 111 నుండి 116 వరకు 196 నుండి ప్రకటించిన ఉన్నతపాఠశాలలో ఉత్తమ శ్రేణి లభించి ఉన్నాడు. అందులోనే ఆయన “భాషా శాస్త్రం” పాఠ్యాధ్యక్షుడు 1946లో వామన్ గ్రేవ్ ప్రేసింగ్ వలన మాజీ ఉపాధ్యక్షుల నామినేషన్ చేయబడ్డారు. ఆయనకు సంతానం ఎనిమిది మంది. అప్పారాయణ్ ఆయనకుడు అమ్మాయిలు ముగ్గురు. ఆయనకు 64 సంవత్సరాలు.

జాన్ గారి రచనా వ్యాసంగంపై వస్తే 1914 నుంచి కవిత్వం రాస్తున్నట్లు ఆయన స్వయంగా చెప్పాడు 1944 లో గుంటూరు జామిన్ కాలనీ ఇన్ స్టిట్యూట్ మాస్టరే లెస్ కో కవిత్వా ప్రేరణ పొందాడని అంటాడు. అప్పటినుండి మొదలైన అరవై రచనా వ్యాసంగం 1967 లో “సాంసన్-చెరీలా”, 1974 లో “విశ్వనాథశాసనం” 1981లో “అతుకుల బ్రతుకులు” 1987లో “కాలితేజాలు” 1991లో సరిసవినో దిసి ‘వాక్తి శతకము’ వంటి చినిలు గావింపాడు

ఇందులో “అతుకుల బ్రతుకులు” అనునది పద్యకథల కావ్యం. జాన్ రచనలు ఎక్కువగా వ్యంగ్యంనే సాగడం విశేషం. జాన్ గారికి కీర్తి సంపాదించి ఉంది “సాంసన్-చెరీలా” నాటకం. ‘అతుకుల బ్రతుకులు’ పద్యకథా సంపుటి మరియు ‘వాక్తి శతకము’ జాన్ ముద్రా విసరగానే గుర్తు కొచ్చేది “అతుకుల బ్రతుకులు”

ఈ “అతుకుల బ్రతుకులు” పద్యకథా సంపుటిలో పేరుకు మాత్రమే పద్యాలుగాని అవి చదువుతుంటే అరటిఎండువాలిచి నోటి నుండినున్నట్లు వోయగా సాగుతాయి పద్యాలు. ఎంతటి వాచీకైనా ఇచ్చే అర్థమైపోతాయి. అలారాయడంలో జాన్ గారిది అందరినీన చేయి ఎంతవెచ్చి విషయమైనా చిన్నపదాలతో మహోన్నతమైన భావంతో వెల్లడిచేస్తాడీ కవి. ఈ సంపుటిలో వివిధవిధాలన్నాయి, అందులో అతుకుల బ్రతుకులు, అత్యవసర పరిస్థితి, ఎరికిట్టుము బుద్ధిజయంతి, త్రాగుదోతు, తెలుగు సంస్కృతి ఉపాధ్యాయుడు, సమానత్వము ఉగాది, హరిజన కామ్రాదులు వంటివిదోటచేసుకున్నాయి

మొదటి అతుకుల బ్రతుకులు ఇందులోని ఇతివృత్తం కింది లాగా తీర్చి వితాలకు చెందినది. సీతాయి అర్థ తాగుదోతు జూదిగాడు ఎప్పుడూ భార్యను కొడుతూ ఆమె కొజంతా పనిచేసి తెచ్చిన డబ్బు లాక్కిపోయి తాగి జూదమాడి పస్తుంటాడు. వాళ్ళు ఒకరి కొడుకు ఒకరోజు తిండిలను కొడుకు ఏడుస్తుంటే కోలి పరిశ్రమకు వెళ్ళి కూలి పనిచేసి ఆ కూలి డబ్బుతో కొడుకు ఆకిలి తీర్చాలనుకొని ఎక్కింటి అమ్మాయిని కొడుకును కనిపెట్టి ఉండమని చెప్పి వెళ్ళుతుంది సీతాయి పిల్లాడు అరిచిపోగెడి గారెలమ్మ దగ్గర

దొంగలనం చేసి ఆమె చేయపై కడపైంది, సీతలవచ్చి జరిగింది తెలుసుకొని గాఢాది గాఢాదికి కాపనా ర్థాలు పెడు తుంది. చేతిపై గాయం మెనుందికాని మెచ్చి లలాగే ఉంటుంది

ఒకరోజు సీతలు భర్త కొడుకు బాగాతగా వస్తుంటే రోడ్డుప్రక్కన గోనెలపై ఓ కటి బాలుడు ఉంటాడు అంటేనన్న చూసి కలం పట్టించుకుంటారు ఇది గిమినించిన జోగులు కటిపై భావతో

‘ఓసీ, సీతలు బ్రతుకుట కొన్నిదారి

కినటమన మహిమన కాలు విడిచి

కుంటినిజేసి నదిదీని గూడుమంద

చెట్టినం జాల - పై నుట్టిర రాల”

అనగా ఆమె బయపడి, అర్ధరాత్రి కొడుకును తీసికెళ్ళి ఓ గురిమెట్లపై వదిలివస్తుంది, ఎవరొదంబించిన సంతానకోసు తిరుగుతూ వచ్చి చెప్పిచ్చిన ప్రసాదా ఆమెట్లపై గల బాణాల్లో తీసికెళ్ళి పెంచి పెద్దదిగా పెట్టి చేస్తారు

ఒకనాడు జోగులు లాటి క్రింద ది ఆసుపత్రికి చేర్చిగా ప్రక్కనే ఉంటుంది సీతలు గాఢాది పెట్టెగల మృదు చూపి గుర్తించి పెంచిన వారిని లా నెలు పెట్టించుకుంది, తండ్రిని చూస్తూ ఆ వచ్చి, అంటూ చిల్లి ఉంటారు, ఇదికథ. ఇందులో జోగుల పాత్ర, సీతల పాత్రలు చాలా మనకు కన్పిస్తున్నాయి వ్యాసస్థై నెటంగా అత్యంత బ్రతుకులే ఈ కథ ఉడుపుతున్నాయి ముం కూడా అందులో పాత్రలం కావచ్చునా లలా రాయడం తో వైపుణ్యం

తర్వాత కథ ‘పరిచిస్తున్న ఇందులో వరులు ఎలా అమ్మడి పోతున్నారో చెబుతూ, లలాగో భక్తిలపై భార్యలకు ఎతిభక్తి ఉంటుందా అని ప్రశ్నిస్తూ

“అత్తజలం కలుపులంతినమ్మలొన్ని

కొన్నె యుపతల ఎతిభక్తి కుంటుబడిదే” లంటాడు నీమె మరీ టీ మాజలలో కొన్నింటి ముప్పకన్నా ఎయంగా అయారైంది అయినా ఎంబకిట ల పోపి వెళ్ళి చేసికన్నె పటికి ఎంకా ఏవో కావాలని అంటుంటే అమా యోమైనవారు జరిగొచ్చుని దావో టి, పింఠాగి పిలిం డట్లు ఎలి చిప్తానే ఉన్నారా అందుకే లలా లం మారాలిలంటారు జాగూరు

ఒప్పు జనులని గురించి చెబుతూ “బుద్ధిజయంతి”లో “కొద్ది ముంబల ఎణ్ణం లాదో” నెలపొదీక్షకు వీడ “కొద్ది” అంటుంది “ఓమె బుద్ధిమేరు చిలుచుకుంటే మనసులా ప్రశాంతంగా ఉంటుంది లలాటివాడికి వీడ నిచ్చిన ఆపుక్షిం ఎ టి భన్యమైనదోగదా! గొర్రెకాలకి గుచ్చున్న ముల్లనుజూచి లల్లడిల్లినాపు ఎంతటి దయావ్యాద యం వీడి అంటూ ఈరొకంలో కూడా అందరూ ఎద్దునివే శాంతంగా ఉండాలి. లప్పుడు ఏ అరాచకాజరిగివని చాన్గారి ఉద్దేశం.

తర్వాత “తాగుదోడ కిథిరో మూర్తి తాగుదు బానిసయై భార్యను ఎల్లప్పుడూ అణ్ణం పోగొట్టుకుంటా చివరికి నారాచికాణం వాడో లలా లా ఓమె చాలాతగా క్రింద ఎడిపోతాడు, లప్పు ఎల్లప్పుడూ లలా ముగ్గు గుడిరో గుచ్చో ఉంటుంది, ఆ ఎల్లప్పుడూ లలా ముం టికి కాణం తాగునని కాదు లలా లలా ఎల్లప్పుడూ ముంబల ఎతి మూల ఎంబ లలా లలా అలాంటా

“ఎన్ను లటి కాని లలా మూల

పిగుచే నెల భా మూ

బ్రతుకు దిగును లలా లలా లలా తిరో

కదిలి కాళ్ళి ముంబల మూల

కదిట్టి కాగుడు ముంబల కది , తానే మూర్తివరే బ్రతు కింకా కుంబుతుం లలా లలా ఎల్లప్పుడూ సందే కా లందించాడు ముల్లం లలా లలా

ఈయన స్వయాన ఉపాధ్యాయుడు. ఉపాధ్యాయునికి ఎంతటి విలువ ఉంటుందో వారికి బాగా తెలుసు. జన్మనిచ్చేది తల్లి దండ్రులే అయినా జీవితాన్ని నేర్పేదిగురువే. కాబట్టి అలాంటి గురువు తనవద్ద వదిలిన పిల్లలు గొప్పవాళ్ళైతే ఎంత ఆనందం అంటూ.

“నీకడ జదివిన పిల్లలు

లోకోన్నతు లగుట చూచిలోప మురియన్

నీకాకు మరచిపోయెడి

నీకన్నను ధన్యజీవి నేదెవరయ్యా” అంటాడు. గురువుకు అన్యాయాల గురించి కూడా చెప్పతూ ఎలక్షను సమయాలలో వచ్చేస్తాడు. అదివారం సెలవేవాని పాఠ్యప్రణాళికలకే సరిపోతుంది దినం. కనీసం ‘ఏ’ గుర్తు చెక్కర కార్తెయినా ఇవ్వరు అంటూ గురువులకు జరుగుతున్న అవకతవకర్ని కూడా ఎత్తి చూపిండాడు కవి.

ఈ సంపుటిలో చివరగా ‘హరిజనాభ్యుదయము’ అనే పద్య కవిత ఉంది. అందులో హరిజనుడు పాదరక్షకలు తయారుచేసి పాదాలు రక్షిస్తే, ఆ పాదమే నాపైకి లేస్తుంది. చెమటలు వట్టగా పిరులు పండిస్తున్నానుకాని తిండిహక్కు నోచుకోలే పోతున్నామ. నన్ను - అరే, వారే, అంటున్నారు నా ఆరిని చాపే. దసే అంటున్నారు. మీరు గొప్పవారు గొప్పచిరుష చిదివాట మీరు నేర్చిన సంస్కారం ఇవేనా అని ప్రశ్నిస్తాడు కవి

అందుకే ఓ సుబ్బా, నీవుకూడా చదువుకో సుబ్బారాయు దోతావు. సుబ్బిని చదివించు సుబ్బలక్ష్మమ్మ అవుతుంది. అని నాడు సమాజంలో గల విద్యలేని వారికి హెచ్చరించాడు కవి ఇంకా మిగిలినకథలో కూడా మంచి ఇతివృత్తాన్నే తీసుకున్నాడు కవి.

జాన్ గారి “సూక్తిశతకము” ఈమధ్యనే (1991)లో వచ్చిందే అయినా అదికూడా వేమనశతకంవలే బాగానే ప్రసిద్ధి చెందింది. అందులో అవిదక్కడా వేమన్నగారి భావాలు తగులుంటాయి, అందుకే మొదటి పద్యంలో

“అట వెలదితోడ నాటాడు కొన్నాడు
బూటకముల నెత్తి పొడిచినాడు
విప్లవాంధ్ర శతక వేదాంతి వేమన్న
సజ్జానానురుక్తి జాను సూక్తి.”

వేమన్నను విప్లవాంధ్ర శతకుడని కీర్తించిన ఘనత మధురకవి మల్లవరపు జాన్ గారికే తక్కుతుంది. అయితే వేమన్న నాటి పరిస్థితులను నాటి పదబంధాలను గుణంగా చెప్పితే నేటి పదబంధానుగుణంగా జాన్ గారు తనవంతు కృషి చేశారు.

ఇందులో ఒక్కొక్క పద్యం చదువుతుంటే ఒక్కొక్క మహాకవి గుర్తుొస్తాడు. “నీడపురుగువంటి చెడ్డవానిచేరి—” వంటి పద్యం చదువుతుంటే “—నీడపురుగు చేరి వృక్షంబు చెరచురా..” అన్న వేమన్న పద్యం. “హితగుణంబులేని సుతులు నూర్వరు చిన్న—” అన్నపద్యం చదువుతుంటే “మతజల పూరింబులగు నూతులు నూరింటికంటె—” అనే నన్నయ పద్యం గుర్తుొస్తాయి ఇలాంటివారి నీడలు అక్కడక్కడా చిన్నిస్తూనే ఉంటాయి.

ఈ శతకంలో ఈరోజుల్లో విడుదలయ్యే సినిమాలలో పీతీరేమ అంకా ముద్దులు, గుడులేనని, కాకిదాసతో కావుకావు మంటే కాకి లోకమంతా కదిలివస్తుందికాని మనిషిబాధ పక్కి ముగ్గైనా గుర్తించడం లేదని, మనుషులకింటే కాకులేమేలని అంటాడు కవి ఇంకా సంఘంలోని లోపాలను ఎత్తిచూపుతూ జాన్ గారు బాధను వ్యక్తం చేశారు

జాన్ గారి రచనలలో ముఖ్యమైనది “సాంసన్ - డెరీలా నాటకం ఇందులో వేళలోలాడు ఎంతటి విజ్ఞానైనా దాద దని చెప్పటకు మంచి ఉదాహరణ. ఇది క్రైస్తవ మతానికి సంబంధించిన కథ డై బిల్ నుండి గ్రహింపబడినది. పిలస్తీయులు ఒక వేళ్యద్వారా సాంసన్ యొక్క శక్తిని కనుగొని అన్ని శక్తి హీనున్ని చేస్తారు. సాంసన్ తన శక్తిహీనతను డెరీలాతో చెప్పేవాడు కాదేమోకాని వేళ్యగా డెరీలాను అతిగా ప్రేమిస్తాడు. తన భార్య సరోజకన్న మిన్నగా. ఈ కావ్యం వలన వేళ్యను నమ్మితే ఎవరూ జయించడు. వేళ్యవృత్తి మానండి అనే ఉద్దేశంతో ఈనాటకం రచింపబడింది.

ఇలా చెప్పుకుంటూపోతే జాన్ గారి గురించి, వారి రచనల గురించి ఎంతైనా రాయొచ్చు. జాన్ సాహిత్యానికి చేసిన సేవలకుగాను ఎన్నో సత్కారాలు, సన్మానాలు పొందాడు. కర్నూలు పండిత సభలో శ్రీ దివాకిర్ల వెంకటాచార్యచే 'కవి భూషణ' చిరకమర్తి అష్టావధానసభలో 'అభినవదాణ', 28.1.77 రిపబ్లిక్ పర్వదిన సందర్భమున శ్రీ తల్లా వజ్రల భవశంకరస్వామిచే 'మధురకవి' పంటి బిరుదులు, శతాధిక సన్మానాలు అందుకున్నారు.

ప్రభుత్వం నిర్వహించిన 'కుటుంబ నియంత్రణ' కవి సమ్మేళనంలో, రాష్ట్ర ఉపద్యాయ మహాసభలో అష్టావధానంలో అనేక పర్యాయాలు పాల్గొని పట్టుకాలువారతో, బహుమతులతో సత్కరింపబడ్డారు. 1987 సెప్టెంబర్ 5 తేదీన హైదరాబాద్ జూబిలీ హిల్స్ లో గురుపూజోత్సవం సందర్భంగా ముఖ్యమంత్రిచే రాష్ట్రస్థాయి ఉత్తమ ఉపద్యాయునిగా న. చు. వెండి పరికిం అందుకున్నారు ఇంటి ఉన్నతమైన ప్యక్తి గురించి పలువురు ఎరికిన ఎలుగులు.

జన్ గారి మొదటి రచన "హంసన్-చెరీలా" నాటకానికి నాటిమేటి కవులైన శ్రీ భవశంకరస్వామి, దివాకిర్ల వెంకటాచారి, విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, జి. జోషి, గిద్దలూరి వెంకటేశ్వర్లు, కరుణశ్రీ, జాషువా వంటి ఎద్దండలు పీరియల్ రాకారు అతని చిరుకలు పీరికిరాస్తూ 'శ్రీ జాన్ గారి కవిత్వం గణదూయిష్టంగా ఉంటుంది హాస్యగుణం పీరి మనసులో మాలిందో పొంగుచున్నా ఉంటుంది చివరికి కావలిపిన ప్రతిభ వ్యుత్పత్తి, అభ్యాసాలు శ్రీ జాన్ గారిలో ఎక్కువగా ఉన్నాయి' అన్నాడు చాళిడిగారు.

"ఎదుగుతున్న ఒక ఎలుగును చూచింది ఇరుగుదొంగలు బయటకొని వాచే ఒక రురీకవితను గమనించి ఎంత అవందం కలిగిందో చెప్పనా అత్యున్నత జాషువావచ్చి, నా

గుండెను తడుతున్నాడనిపించింది" అని జాన్ పి నారాయణ : రెడ్డిగార్లు తనదై నశై లిలో అభిప్రాయం చెప్పారు

"భావమనకు తగినపదములన్నియువచ్చి
అందమైన చందము నొదిగి
పరమ హృద్యమైన పద్యముగా మారు
"జాను" తెనుగు మేలి జాను తెనుగు"

అని చిరుణశ్రీ గారింటే 'జాన్ గారు వచన కవిత రాయలేదు. పద్యములే వ్రాసిరి. అందులో సామాజిక స్పృహ ప్రజాహిత్యాలైన కవితా ప్రధాన లక్షణాలు ఉన్నాయి. పద్య రచనము అరుదులు గొతుకులు లేవు. పద్యాలు ప్రవాహము వలె ఎరుగెత్తును" అని ఇంద్రగంటి హనున చ్చాత్రిగారు అభిప్రాయపడ్డారు

ఇలాగే బి. నరసింహారావు, గొల్లపూడి ప్రాశరావు కేతవరపు రామకృష్ణ శాస్త్రివంటి వారుకూడా తమ తమ అమూల్యమైన అభిప్రాయాలు తెలియ చేశారు ఇంటి రచనా వ్యాసాంగం గల మహామభాషుడు జాషువావలే జాషువా ఎలంలోనే ఎట్టి ఆయనవలెనే కీర్తిని సంపాదించాడు మధురకవి మల్లవరపు జాన్ గారు.

'మల్లవరపు జాన్ జీవితం - రచనలు' అనే అంశంపై తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం సాహిత్యపీఠంలో శ్రీ కేశా నాగేశ్వరరావు ఎం. ఫిల్ ఎరికోధన చేస్తున్నాడు ప్రస్తుతం జాన్ గారు ఇంటివద్దే ఉన్నాడు తలానికి గిళానికి పోటీ పెడుతూ

-Madire Siddanna,
M A, M Phil
Kuppanagar

T Q Zahirabad
Dist - Medak (AP) 502 246

0 0

